

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 481/23
19.4.2023.године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Зорице Таковић, председника већа, др Драгице Попеску и Светлане Павић, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Душко Лишанин, адвокат из Београда, ул. Савска бр.19, улаз 2, стан бр.8, против тужене ББ из ..., ..., чији је пуномоћник Новица Кнежевић, адвокат из Београда, ул.Ресавска бр. 34/11, ради утврђења, одлучујући о жалби тужиоца изјављеној против пресуде Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 11.04.2022.године, исправљене решењем Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 17.06.2022.године, након одржане расправе пред другостепеним судом дана 19.4.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 11.04.2022.године, исправљена решењем Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 17.06.2022.године, у ставу другом изреке.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 11.04.2022.године, исправљена решењем Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 17.06.2022.године, у делу става првог изреке, па се **УТВРЂУЈЕ** да је уговор о зајму I/2 Ов.бр.9409/09 закључен и оверен дана 04.12.2009.године пред Трећим општинским судом у Београду између ББ као зајмодавца и АА као зајмопримца, делимично ништав у делу члана 1 и 2 уговора и то за износ од 19.000 евра, као разлике између износа од 44.000 евра и 63.000 евра, на име датог зајма, те исти у том делу не производи правно дејство између тужиоца АА и тужене ББ, док се у преосталом делу става првог изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиоца за утврђење ништавости наведеног уговора у целисти, **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 11.04.2022.године, исправљена решењем Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 17.06.2022.године, и у том у делу жалба тужиоца **ОДБИЈА** као неоснована.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење о трошковима садржано у ставу трећем изреке пресуде Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 11.04.2022.године, исправљене решењем Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 17.06.2022.године, тако што свака странка сноси своје трошкове поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу на име трошкова другостепеног поступка исплати износ од 34.500,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом извршења.

Образложење

Побијаном пресудом, исправљеном решењем Другог основног суда у Београду П бр.2397/19 од 17.06.2022.године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је апсолутно ништав уговор о зајму I/2 Ов.бр.9409/09 закључен и оверен дана 04.12.2009.године пред Трећим општинским судом у Београду између ББ као зајмодавца и АА као зајмопримца, обоје из ..., те да исти не производи правно дејство између тужиоца АА и тужене ББ, што је тужена дужна да призна и трпи. Ставом другим изреке одбијен је, као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу исплати износ од 18.693,63 евра. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 358.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од наступања услова за извршност па до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Против наведене пресуде, тужилац је благовремено изјавио жалбу, побијајући је у целости, из свих законом прописаних разлога.

У поступку испитивања правилности ожалбене пресуде у границама законских овлашћења из члана 386 ЗПП, овај суд је оценио да пред првостепеним судом нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2, тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које повреде овај суд као другостепени пази по службеној дужности, нити друге повреде поступка које би биле битне. Међутим, у поступку пред првостепеним судом чињенично стање је остало непотпуно утврђено, због чега је овај суд у смислу одредбе члана 383 наведеног закона отворио главну расправу, па је након одржане расправе нашао да је жалба тужиоца делимично основана.

Према утврђеном чињеничном стању, у првостепеном и другостепеном поступку тужилац је као зајмопримац, са туженом, као зајмодавцем, дана 04.12.2009.године, закључио и пред судом оверио уговор о зајму, којим су се странке споразумеле да тужена тужиоцу на име позајмице предаје износ од 63.000,00 евра, са роком враћања до 31.12.2010.године, без камате, с тим да се исте обавезе може ослободити ако туженој обезбеди стан у власништву површине 60 м² по принципу кључ у руке на локацији ... Постављеним тужбеним захтевом тужилац је тражио утврђење ништавости тог уговора, као фиктивног, тврдећи да је он у више наврата током 2007. и 2008.године од тужене позајмио укупан износ од 44.000,00 евра, са 3% камате на месечном нивоу, те да је велики део тог износа већ вратио кроз исплаћене камате. Сходно наводима тужбе, износ од 44.000,00 евра је требало да представља део купопродајне цене за стан површине 52 м², с тим што је разлику до износа купопродајне цене од 80.000 евра тужена требало да исплати када стан буде готов, који износ у том моменту тужена није имала, већ је тражила да позајмљени износ од 44.000,00 евра представља цену наведеног стана, што није било могуће, након чега је на инсистирање тужене потписан предметни уговор. Наводи тужиоца, који се односе на укупан износ позајмљеног новца

од 44.000,00 евра и договоре који су се водили око куповине стана, потврђени су и исказом тужене, која је навела и то да је уговор о зајму потписан на износ од 63.000,00 евра из разлога што тужилац није имао да јој врати позајмљени износ, нити је имао мањи стан, који би био предмет купопродаје, те да је тужилац пристао да она урачуна камату и потпише такав уговор о зајму. Исказ тужиоца у делу који се односи на враћање позајмљеног новца и камате, суд није прихватио као истинит, ценећи да је неуверљив и дат тенденциозно ради успеха у спору. Овде тужена је, као тужиља дана 25.01.2013.године поднела Другом основном суду у Београду у предмету П бр.8127/13 тужбу против овде тужиоца, као туженог ради враћања дуга у износу од 63.000,00 евра, па је решењем тог суда од 07.06.2016.године прекинут поступак у тој правној ствари до окончања поступка који се води у овом предмету П бр.1278/15.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, у првостепеном поступку првостепени суд је применом одредби чл. 103 став 1, чл.141 став 1 и чл. 557 и 558 Закона о облигационим односима, одбио тужбени захтев тужиоца, налазећи да тужилац није доказао да је наведени зајам био зеленашки уговор, те да је он само на на име камате у периоду од 2009.до 2012.године исплатио туженој износ 45.000 евра. Првостепени суд даље налази да се у конкретном случају не може говорити о постојању стања нужде на страни тужиоца или његовом тешком материјалном стању, имајући у виду да је новац позајмио ради улагања у своје приватно предузеће, а такође године старости и самим тим неспорно стечено животно искуство искључују његово недовољно искуство и лакомисленост, због чега нису испуњени субјективни услови из чл. 141 став 1 ЗОО, за ништавост предметног уговора, чак и да се у конкретном случају евентуално ради о уговореној високој камати и извршеном обрачуну камате који је на месечном нивоу износио 1.280,00 евра. Поред тога, с обзиром на околности под којима је уговор закључен, односно чињеницу да је закључен након позајмица не може се закључити да је на страни тужене постојала намера за искоришћавање тешке или друге одређене ситуације свог уговорника, односно да несразмера произилази из сазнања тужене о материјалним неприликама тужиоца и искоришћавању истих. Такође, првостепени суд је нашао да тужилац није доказао ни да је туженој вратио зајам односно да јој је на име камате исплатио износ од 18.693,00 евра, због чега је донео одлуку као су ставу другом изреке побијане пресуде.

Имајући у виду утврђено чињенично стање у првостепеном и другостепеном поступку, по налажењу Апелационог суда, правилно је првостепени суд нашао да с обзиром на околности под којима је уговор закључен, те чињеницу да су тужиоцу били познати начини и услови закључења уговора, не може се закључити да је на страни тужене постојала намера за искоришћавање тешке или друге одређене ситуације свог уговорника, односно да несразмера произилази из сазнања тужене о материјалним неприликама тужиоца и искоришћавању истих. Одредбом члана 141. став 1. ЗОО прописано је да је ништав уговор којим неко, користећи се стањем нужде или тешким материјалним стањем другог, његовим недовољним искуством, лакомисленошћу или зависношћу уговори за себе или за неког трећег корист која је у очигледној несразмери са оним што је он другом дао или учинио, или се обавезао дати или учинити, док је ставом 2. истог члана прописано да се на зеленашки уговор сходно примењују одредбе овог закона о последицама ништавости и о делимичној ништавости уговора.

Наиме, да би уговор био зеленашки треба да испуњава услове и то: да постоји очигледна несразмера између онога што једна страна добија и онога што уговором даје, да је искоришћени пристао на несразмеру у давањима у стању нужде, лакомислености, недовољног искуства или зависности; да је лице које користи стање нужде друге стране знало или морало да зна да се друга уговорна страна налази у таквом стању нужде, односно да је лакомислено, да нема искуства или да је у положају зависности. Стога, правилно налази првостепени суд да тужилац није доказао ниједну чињеницу законом прописану као услов за постојање зеленашког уговора, а био је дужан на основу одредбе члана 228. ЗПП-а. Евентуална несразмера међусобних давања код теретних правних послова је само један од кумулативно прописаних услова одредбом члана 141. ЗОО за постојање зеленашког уговора, а пошто тужилац није доказао постојање субјективних околности (стање нужде, тешко материјално стање, недовољно искуство, лакомисленост или зависност), произлази да се неосновано позива на ништавост предметног уговора у целости.

Дакле, да би уговор био ништав, сагласно одредби из члана 141. став 1. ЗОО, потребно је да поред тешког материјалног положаја неког лица, то лице буде недовољно искусно, лакомислено или зависно у односу према лицу које користи његову ситуацију ради остваривања користи уговарањем узајамних давања у очигледној несразмери. Међутим у овом случају, с обзиром на све утврђене околности, оспорени уговор није зеленашки правни посао у смислу члана 141. став 1. ЗОО-а, јер тужилац није био у тешком материјалном положају и стању нужде, имајући у виду да новац није био потребан лично њему већ за потребе пословања његовог предузећа, нити се може легитимисати као недовољно искусан и лакомислен, с обзиром на начин на који је ступио у контакт са туженом и чињеницу да је био упознат са свим околностима у вези закључења уговора, што искључује могућност да је поступао са недовољном пажњом која се у оваквом случају очекује од просечног човека.

Такође, правилно је првостепени суд одбио тужбени захтев тужиоца у делу којом је тражио да се обавезе тужена да му исплати износ од 18.693,63 евра, који је наводно тужилац исплатио туженој на име дуга и обрачунате зеленашке камате. Ово стога, што је тужилац као доказ за своје тврдње да је плаћао 1.236 евра месечну камату, предложио само саслушање сведока који су имали посредна сазнања о зајму и исплатама дуга и камате и који су у родбинским и пријатељским везама са тужиоцем, због чега је првостепени суд правилно нашао да се исти не могу сматрати објективним и непристрасним да би се само на основу њихових исказа могла утврдити истинитост напред изнетих тврдњи. Како тужилац и смислу одредбе чл. 231 ЗПП-а, није доказао да је туженој вратио зајам и на име камате исплатио износ од 18.693 евра, то је правилно првостепени суд у наведеном делу одбио тужбени захтев тужиоца као неоснован.

Међутим, по оцени овог суда, имајући у виду утврђено чињенично стање у првостепеном и другостепеном поступку, првостепени суд је погрешно применио материјално право и то одредбе чл. 103, 109 и 141 и чл. 399 ЗОО-а, када је у целости одбио тужбени захтев тужиоца за утврђење ништавости предметног уговора о зајму.

Ово стога, што је императивном одредбом чл. 399. став 1. ЗОО прописано је да стопа уговорене камате између физичких лица не може бити већа од каматне стопе која

се у месту испуњења плаћа на штедне улоге по виђењу. Стога је уговорна одредба којом се уговара камата већа од прописане наведеном одредбом, ништава у смислу чл. 103. став 1. ЗОО, јер је противна принудном пропису. То уговарање очигледно несразмерне користи, која се у конкретном случају огледа у висини уговорене каматне стопе, има за последицу делимичну ништавост уговора о зајму, и то у делу обрачунате камате на износ главног дуга. У конкретном случају, сама тужена је у свом исказу потврдила наводе тужиоца који се односе на укупан износ позајмљеног новца од 44.000,00 евра те навела и то да је уговор о зајму потписан на износ од 63.000,00 евра из разлога што тужилац није имао да јој врати позајмљени износ, нити је имао мањи стан, који би био предмет купопродаје, те да је тужилац пристао да она урачуна камату и потпише такав уговор о зајму, те да је сама као економиста била свесна да је уговорена стопа која није дозвољена законом између физичких лица, али да су се тако договорили. Такође, тужена није спорила да је сачинила и потврду датирану на 04.08.2009.године, из које произилази да је тужена, пре закључења спорног уговора о зајму, обрачунала камату на износ главног дуга од 44.000 евра са крајњим износом од 62.877,29 евра, и уговорила камату на месечном нивоу од 1.236 евра за сваки месец до коначне исплате. Стога, како је у конкретном случају неспорно да је тужилац од тужене примио на име зајма износ од 44.000 евра, а не 63.000 евра, како је то наведено у спорном уговору, то разлика од 19.000 евра представља обрачунату камату.

Према одредби чл. 105 ЗОО, ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен (став 1). Али ће уговор остати на снази чак и ако је ништава одредба била услов или одлучујућа побуда уговора у случају кад је ништавост установљена управо да би уговор био ослобођен те одредбе и важио без ње (став 2.). Обзиром на наведену законску регулативу, овај суд налази да је уговор о зајму правно ваљан у делу износа од 44.000,00 динара, колика је износила стварна позајмица, док је ништав у делу износа од 19.000,00 динара, који представља зеленашку камату и као такву ништаву у смислу одредбе чл. 399 став 1 ЗОО.

Сходно напред наведеном, донета је одлука као у ставу првом и другом изреке ове пресуде, а у смислу одредбе члана 387 став 1, тачка 2 и тачка 5 ЗПП.

Преиначена је и одлука о трошковима поступка садржана у ставу трећем изреке побијане пресуде, па је овај суд у смислу одредбе члана 153 став 2 ЗПП, којим је прописано да ако странка делимично успе у парници, суд може с обзиром на постигнути успех да одреди да свака странка сноси своје трошкове или да једна странка накнади другој сразмеран део трошкова, ценио успех тужиоца у парници, те донео одлуку као у ставу трећем изреке пресуде, у смислу одредбе чл. 165 став 2 ЗПП.

Одлука као у ставу четвртом изреке ове пресуде донета је применом одредби чл.165 ЗПП, па су тужиоцу који је делимично успео у жалбеном поступку, досуђени трошкови другостепеног поступка, сразмерно успеху у спору и то на име састава жалбе износ од 22.500,00 динара, на име приступа на рочиште одржано пред овим судом дана 19.04.2023.године износ од 12.000,00 динара, одмерено према Адвокатској тарифи, што укупно износи 34.500,00 динара.

**Председник већа-судија
Зорица Баковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић